

**פתרון הבחינה**

**בעברית: הבנה, הבעה ולשון,**

**שאלון א'**

**יחידת לימוד אחת**

**שאלון: 210,011107**

**מוגש על-ידי:**

**ישראלה דויד, רחל נעים ואפרת לילוס**

**מורות לעברית ברשת**

**בתי הספר של יואל גבע**

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים  
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים  
מועד הבחינה: חורף תשס"ח, 2008  
מספר השאלון: 210,011107

## עברית: הבנה, הבעה ולשון

### שאלון א'

יחידת לימוד אחת

### הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

|       |   |                                   |   |     |        |
|-------|---|-----------------------------------|---|-----|--------|
| פרק א | – | הבנה והבעה                        | – | 50  | נקודות |
| פרק ב | – | אוצר המילים והמשמעים,<br>שם המספר | } | 26  | נקודות |
| פרק ג | – | תחביר<br>ומערכת הצורות            |   | 24  | נקודות |
|       | – | סה"כ                              |   | 100 | נקודות |

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראה מיוחדת: הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).  
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

**ב ה צ ל ח ה !**

/המשך מעבר לדף/

קרא את המאמר שלפניך, עיין בתרשים שאחריו, וענה על השאלות שאחריהם לפי ההוראות.

### הצד השני של המטבע

(מעובד על פי ערך אלדר, מעריב, ז' באב תשס"ז, 22 ביולי 2007;

וכן על פי ליאו קדמן ואריה קינדלר, המטבע בארץ-ישראל ובעמים מימי קדם ועד ימינו, תל אביב, 1963)

- 5 פסקה א הרבה רגעים כלכליים היסטוריים עברו על העם היושב בציון מאז קום המדינה. האינפלציה גאתה, ועם השנים דעכה; הליכה הוחלפה בשקל, והוא פינה את מקומו לשקל החדש; פניהם של שו"עי הארץ הוטבעו על השטרות ועל המטבעות השונים. בקרוב, ספק אם בצער רב, ירשום בנק ישראל פרק נוסף בהיסטוריה של המטבע הישראלי, כשיוביל לקבורה את המטבע החינני שערכו חמש אגורות.
- פסקה ב נראה כי המטבע הקטן והחביב יוצא לפנסיה בדיוק בזמן – כפי שעשה לפניו המטבע של האגורה – קצת לפני שמפסיקים לחלוטין להשתמש בו. בסקר שנערך לאחרונה בעבור בנק ישראל, התברר כי 80% מהציבור תומכים בביטול המטבע הזה. לכאורה, הרי לכם דמוקרטיה לתפארת: הציבור ביקש, הציבור יקבל. אולם למעשה המניע לביטול הוא כלכלי: הוצאת שטר או מטבע מן המחזור נעשית כאשר כוח הקנייה שלהם יורד, וזהו כיום מצבו של המטבע של חמש האגורות. יתרה מזאת, העלות של הפקת מטבע אחד של חמש אגורות היא 16 אגורות – יותר מפי שלושה מערכו. אם המטבע הזול יישאר בשוק, הוא עלול לשמש פיתוי לאנשים שיבחרו להתיד אותו ולהרוויח את ערכו של החומר המותך. אולם יש הטוענים כי ביטול המטבע הזה יוביל לעליית מחירים, מכיוון שהסוחרים יעגלו את כל המחירים כלפי מעלה.
- פסקה ג ודאי שאלתם את עצמכם איך קובעים את ערכו של מטבע ואיך מייצרים אותו. ובכן, כבר לפני כשלושת אלפים שנה נעשה שימוש במטבעות. באותם ימים נקבע השו"י של המטבעות על פי ערך המתכת שהם עשויים ממנה. מאז התקדמנו קצת, ובתקופה המודרנית שוויים של המטבעות נקבע על פי החלטה של הבנק המרכזי בכל מדינה ומדינה, לעתים על פי עיצובם, לעתים על פי משקלם ולעתים על פי עיקרון אחר.
- פסקה ד תהליך הייצור של מטבע הוא תהליך מורכב הכולל כמה שלבים, החל משלב החיתוך וכלה בשלב הבדיקה (ראה תרשים בעמוד 4). בטבע יש לא מעט חומרים שמהם אפשר לייצר מטבעות. הגיוון הרב מאפשר לייצר כל מטבע מחומר אחר, וכך להקשות על הזייפנים וגם ליצור הבדלים בין המטבעות מבחינת משקלם וצורתם. 25 השקל, אם תהיתם, עשוי מפלדה מצופה בדיל. "עד 1995 הוא היה מיוצר מניקל, אבל כשהניקל התייקר עברנו למטבע מצופה", מסביר אמיר ספרנוביץ', מנהל מחלקת המטבע של בנק ישראל. גם את ייצור השטרות משתדלים הבנקים לגוון, וכל אחד מהם מיוצר באופן אחר. ברוב המקרים הנייר עשוי מכותנה, והוא עמיד וחזק. אמנם השטר של עשרים שקלים נשחק הרבה יותר משטרות אחרים, אולם "זה רק בגלל השימוש המרובה בו, ולא בגלל סוג הנייר", מסביר ספרנוביץ'. "אנחנו משפרים את איכות הנייר

כדי שיחזיק מעמד זמן רב. החל בשנה הבאה ייוצרו השטרות שלנו מפולימר\*.  
 האוסטרלים המציאו בשנות התשעים שטר מפלסטיק, והיום כבר משתמשות בו יותר  
 מעשרים מדינות. במדינות אחדות עשויים כל השטרות מפולימר. זהו חומר עמיד  
 35 במיוחד, וקשה יותר לזייף את השטר שמייצרים ממנו.

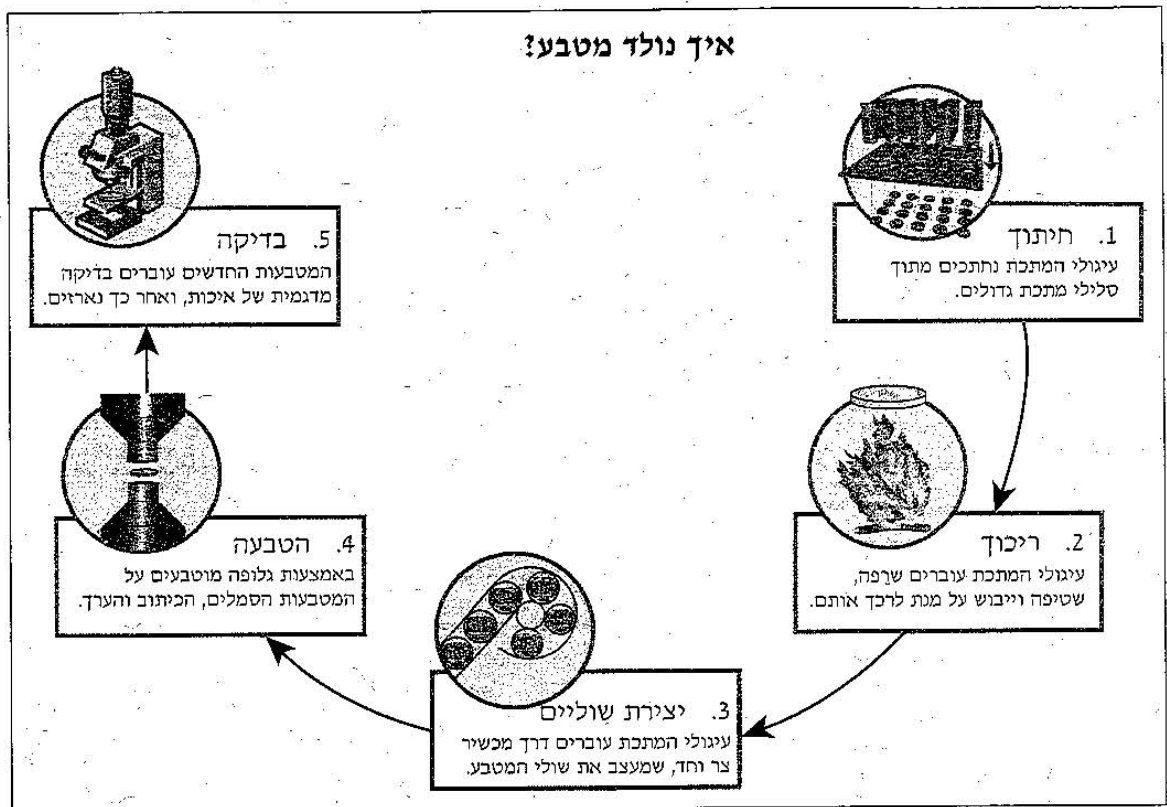
היכן מודפס ומוטבע הכסף של מדינת ישראל? משיקולים שונים ההטבעה  
 וההדפסה של הכסף שלנו אינן נעשות בישראל. הקמת בית דפוס לשטרות מצריכה  
 ידע רב ומקצוענות, ומכיוון שמספר המטבעות והשטרות בישראל קטן יחסית, אין זה  
 משתלם לייצר אותם כאן, אלא עדיף לייצרם בחו"ל. בבנק ישראל דואגים לחידוש  
 40 שוטף של מלאי השטרות בעיקר בגלל שחיקתם. את השטרות השחוקים גורסים,  
 ובמקומם מדפיסים שטרות חדשים. ספרנוביץ' אומר: "לעתים גורסים ביום אחד  
 בין 400 ל-500 תבילות, שבכל אחת מהן יש אלף שטרות. הכסף הם  
 מוצר כמו בקבוקי קוקה קולה". אורך החיים של המטבעות הוא כמעט אין-סופי, אך  
 גם את המלאי שלהם יש צורך לחדש מכיוון שהציבור מרבה לאבד מטבעות – בעיקר  
 45 מטבעות של שקל אחד.

ד"ר רחל ברקאי, האחראית על אוסף המטבעות של בנק ישראל ומומחית לתולדות  
 המטבע, מספרת כי את המטבעות הראשונים במדינת ישראל הטביעו על אלומיניום  
 במפעל לייצור סכומים. היא מוסיפה: "הנפקת הכסף הזה נעשתה בלחץ זמן, ורק  
 בבית החרושת לסכומים נמצאה כמות מספקת של מתכת, ולכן במקום סכומים ייצרו  
 50 מטבעות".

למטבעות יש ערך רב לא רק במישור הכלכלי, אלא גם במישור הלאומי-ההיסטורי.  
 מטבעות ישנים הם בעלי ערך רב בשל המידע הגלום בהם. למשל היסטוריונים שיבדקו  
 מטבעות משנת תש"ח בוודאי ישימו לב לשמה של המדינה המוטבע בעברית מעל לדגם  
 המטבע, ובערבית – מתחתיו. פרט זה עשוי להבהיר כי בשנת תש"ח תושבי המדינה  
 55 היו רובם יהודים ומקצתם ערבים. ההיסטוריון ייחוס חשיבות גם לעובדה שהסמלים  
 המופיעים על מטבעות ישראליים מבוססים על סמלים שהוטבעו על מטבעות יהודיים  
 בימי קדם (מתקופת החשמונאים, מימי מלחמות היהודים ברומאים וממרד בר-כוכבא).  
 גם בימינו מטביע בנק ישראל על מטבעות חדשים מוטיבים ממטבעות יהודיים עתיקים.  
 מכאן אפשר להסיק שמדינת ישראל ביקשה מאז הקמתה ועד היום לשמור על קשר חי  
 60 עם עברו של העם היהודי, ולבסס את המדינה על המשכיות היסטורית.

שים לב: בעמוד הבא תרשים המציג את תהליך הייצור של מטבע.

\* פולימר – מולקולה גדולה המורכבת משרשרת של יחידות מבנה פשוטות.  
 לדוגמה, פלסטיק הוא פולימר.



**פרק א – הבנה והבעה (50 נקודות)**

בפרק זה עליך לענות על שמונה שאלות: על שש השאלות 1-6, על אחת מהשאלות 7 או 8 ועל שאלה 9.

ענה על השאלות 1-6.

1. על פי המאמר, יש חילוקי דעות באשר להחלטה על ביטול המטבע של חמש אגורות. ציין מן המאמר נימוקים בעד ביטול המטבע ונגד ביטולו. (6 נקודות)

2. ציין שלושה שיקולים המובאים בחשבון בייצור של מטבעות ושטרות, על פי המאמר. (6 נקודות)

3. מדוע לדעת אמיר ספרנוביץ, מנהל מחלקת המטבע של בנק ישראל, שטרות כסף דומים לבקבוקי קוקה קולה? (2 נקודות)

/המשך בעמוד 5/

**ראה תשובות בעמוד הבא**

## פרק א – הבנה והבעה

1. נימוקים בעד ביטול המטבע :  
- כח הקנייה של המטבע יורד.  
- עלות הפקת מטבע אחד של 5 אג' היא יותר מפי שלושה מערכו.  
- אם המטבע יישאר בשוק, הוא עלול לשמש פיתוי לאנשים שיתיכו אותו וירוויחו מהחומר המותך.
- נימוקים נגד ביטול המטבע :  
- ביטול המטבע יוביל לעליית מחירים כיוון שהסוחרים יעגלו את המחירים כלפי מעלה.
2. שלושה שיקולים המובאים בחשבון בייצורם של מטבעות ושטרות :  
א. איכות המוצר כדי שיחזיק מעמד זמן רב (איכות הנייר).  
ב. שיקול כלכלי – עלות הפקתו של המוצר.  
ג. גיוון בחומרים מהם מייצרים מטבעות ושטרות כדי להקשות על זיוף.
3. לדעת אמיר ספרנוביץ', מנהל מחלקת המטבע של בנק ישראל, שטרות כסף דומים לבקבוקי קוקה קולה, מפני ששטרות הכסף כמו בקבוקי קוקה קולה הם מוצר שניתן למחזר ולעשות בו שימוש חוזר עד שהוא נשחק.

4. השווה בין מטבעות ובין שטרות, על פי המאמר.  
בתשובתך ציין פרט אחד זנמה ופרט אחד שונה. (2 נקודות)
5. א. לפניך ארבע שאלות (1)-(4).  
העתק למחברתך את השאלות שיש עליהן תשובה במאמר. (6 נקודות)
- (1) מה הסיבה שמייצרים שטרות מפולימר?  
(2) מה הם השיקולים שלפיהם קובעים אם ערך מסוים של כסף יהיה במטבע או בשטר?  
(3) מדוע ישראל אינה מייצרת את הכסף שלה בארץ?  
(4) היכן האספנים יכולים לרכוש מטבעות עתיקים?
- ב. לצד השאלות שהעתקת, ציין את מספרי השורות שבהן נמצאת התשובה במאמר.  
(2 נקודות)
6. מדינות רבות באירופה מאוגדות בארגון מדיני-כלכלי בשם "האיחוד האירופי". לארגון זה יש סממני ריבונות של מדינה, כגון כלכלה אחידה ומטבע משותף, האירו. אולם מדינות רבות התקשו לוותר על המטבע הלאומי שלהן, ולהמירו באירו למרות התועלת הכלכלית שהייתה צפויה במעבר זה.  
תאר לעצמך שממשלת ישראל הייתה שוקלת לוותר על המטבע הלאומי שלה במסגרת הצטרפות לאיחוד האירופי.  
האם היית מצדד בווייתור על המטבע הלאומי או מתנגד לכך? נמק את דבריך.  
תוכל להיעזר במאמר. (6 נקודות)

### **ראה תשובות בעמוד הבא**



4. השוואה בין מטבעות ובין שטרות :

**דומה:**

- קיים גיוון רב בחומרים מהם מייצרים אותם ובאופן הייצור שלהם.
- הן על השטרות והן על המטבעות מוטבעים פניהם של שועי הארץ.

**שונה:**

אורך החיים של המטבעות הוא כמעט אינסופי, ואילו השטרות נשחקים ואורך החיים שלהם קצר יחסית.

5. א. **(1)** מה הסיבה שמייצרים שטרות מפולימר?

ב. התשובה במאמר : שורות 34-35.

א. **(3)** מדוע ישראל אינה מייצרת את הכסף שלה בארץ?

ב. התשובה במאמר : שורות 38-39.

6. תתקבלנה מגוון תשובות בתנאי שתהיינה מנומקות.


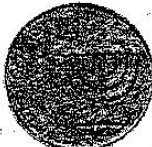


ענה על אחת מהשאלות 7 או 8.

7. א. פסקות א-ב במאמר כתובות בסגנון קליל והומוריסטי.  
 הבא מפסקות אלה שתי דוגמאות לכך. (2 נקודות)
- ב. בפסקות ג-ד הכותב יוצר מעין דיאלוג עם הקורא.  
 באיזה אמצעי רטורי הכותב משתמש כדי ליצור זאת?  
 ציין את האמצעי, והבא לו דוגמה אחת מפסקות אלה. (2 נקודות)
- ג. ככותרת למאמר נבחר ביטוי מוכר: "הצד השני של המטבע".  
 איזו משמעות מקבל ביטוי זה במאמר? (4 נקודות)

או

8. לפניך תצלומים של שני מטבעות ישראליים מלוויים במידע עליהם.

|   |  |
|---|--|
|  <p><b>שקל</b><br/>                 עלות הייצור של מטבע אחד: 9 אגורות<br/>                 תחילת הייצור: 1985<br/>                 כמות המטבעות כיום בשוק: 344 מיליון<br/>                 תיאור המטבע: העתק של מטבע "יהודה"<br/>                 מתקופת השלטון הפרסי (המאות 4-6 לפנה"ס)</p> |  <p><b>10 אגורות</b><br/>                 עלות הייצור של מטבע אחד: 16 אגורות<br/>                 תחילת הייצור: 1985<br/>                 כמות המטבעות כיום בשוק: 775 מיליון<br/>                 תיאור המטבע: העתק של מטבע מימי<br/>                 מתתיהו אנטיגונוס, שעליו המנורה בת<br/>                 שבעת הקנים (37-40 לפנה"ס)</p> |
|---|--|

- א. השווה (בפסקה) בין שני המטבעות המופיעים בתצלומים. (5 נקודות)
- ב. לאיזה מטבע מבין השניים יש סיכוי לשרוד זמן רב יותר במחזור הכספים?  
 נמק את תשובתך על פי המאמר. (3 נקודות)

**ראה תשובות בעמוד הבא**

ענה על שאלה 9.

9. מטלת סיכום (12 נקודות)  
 כתוב סיכום בהיקף של כ-10-12 שורות, על פי המאמר (בעמודים 2-3) ועל פי התרשים (בעמוד 4). בסיכומך כתוב על התהליך של ייצור מטבעות ועל הנימוקים לביטול מטבעות ולחידוש המלאי שלהם.

7. א. דוגמאות לסגנון קליל, הומוריסטי בפסקות א, ב :  
 שורה 5 : "כשיוביל לקבורה את המטבע החינני שערכו חמש אגורות".  
 שורה 6 : "נראה כי המטבע הקטן והחביב יוצא לפנסיה".
- ב. דיאלוג עם הקורא בפסקות ג-ד.  
 הדיאלוג נוצר באמצעות שימוש בגוף שני נוכחים :  
דוגמאות :  
 שורה 16 : "ודאי שאלתם את עצמכם ..."  
 שורה 26 : "אם תהיתם ..."
- ג. משמעות הביטוי "הצד השני של המטבע" היא משמעות מוחשית המתמקדת בתהליכי ייצור ובנימוקים לביטול ולחידוש מטבעות. זאת בניגוד למשמעות המקובלת של הביטוי – משמעות מופשטת-מטאפורית.
8. א. מתוך השוואה בין מטבע של 10 אג' למטבע של שקל עולה כי שנת תחילת הייצור של שניהם היא שנת 1985, אך עלות הייצור של מטבע שקל אחד היא 9 אג', ואילו עלות הייצור של מטבע 10 אג' אחד היא 16 אג'. כמו כן, קיימים היום בשוק 344 מליון שקלים, ולעומת זאת כמות המטבעות של 10 אג' גדולה בערך פי שניים. בנוסף, מטבע 10 אג' הוא העתק של מטבע מימי מתתיהו אנטיגונוס, שעליו המנורה בת שבעת הקנים, ואילו מטבע השקל הוא העתק של מטבע "יהודה" מתקופת השלטון הפרסי.
- ב. לשקל יש סיכוי לשרוד זמן רב יותר.  
 המאמר מספק שתי סיבות :  
 (1) נימוק מהמאמר שורה 10 : "הוצאת שטר או מטבע מן המחזור נעשית כאשר כוח הקנייה שלהם יורד."  
 (2) נימוק מהמאמר פסקה ב' - כאשר עלות הנפקת המטבע גבוהה מערכו, הוא עלול לשמש פיתוי למעדיפים להתיכו במטרה להרוויח את ערך החומר המותך.

**פרק ב – אוצר המילים והמשמעים ושם המספר (26 נקודות)**

בפרק זה ענה על כל השאלות 10-15.

**אוצר המילים והמשמעים (21 נקודות)**

10. לפניך הערך **הטבעה** ממילון **אבן שושן** (2003) וממילון **ההווה**.

קרא את הערכים משני המילונים, וענה על הסעיפים א-ג שאחריהם.

| מילון אבן-שושן  | מילון ההווה   |
|---|---|
| <p><b>הטבעה</b><sup>1</sup> ג' [מן א. טבע, הטביע] טבוע, השקעה בתוך מים עד כדי טביעה: הטבעת ספינות על ידי צוללת. טורפדו להטבעת אניות מלחמה. – [הטבעת, הטבעות, הטבעות] <b>הטבעה</b><sup>2</sup> ג' [מן ב. טבע, הטביע] 1. קביעת אותיות או צורות בולטות או שקועות: "המוכן ועומד הוא הרקע, המצע, סדרן ההטבעה" (קלצקין, כתבים 152). הטבעת סמל המדינה על מטבעות. 2. יציקת מטבעות. 3. תהליך שבו בעל חיים שעמה זה נולד נקשר לזמות הראשונה שהוא רואה. – [הטבעת, הטבעות, הטבעות]</p> | <p><b>הטבעה</b> [נ'; הטבעות (שם הפעולה של מטביע)] קביעת צורה על-ידי לחץ של דפוס; הריגה או השמדה על-ידי השקעה במים; יציקת מטבעות &lt;טבע&gt;</p> |

- א. העתק ממילון אבן שושן את ההגדרה של המילה "הטבעה" המתאימה ביותר למשמעות המילים: "הוטבעו" (שורה 56 במאמר), "הטבעה" (שלב 4 בתרשים). (2 נקודות)
- ב. העתק ממילון אבן שושן הגדרה שהיא על דרך ההגדרה ה"קלסית". (2 נקודות)
- ג. השווה בין הערכים משני המילונים על פי שני קריטריונים שתבחר (ציין את הקריטריונים). (6 נקודות)

**ראה תשובות בעמוד הבא**

11. לפניך משפט ובו הביטוי **הטביע את חותמו**:

- הסופר הדגול **הטביע את חותמו** על חיי הרוח של המדינה.

באיזה מהמשפטים (1)-(4) שלפניך המשמעות של הביטוי **הטביע את חותמו** היא כמו במשפט הנתון?

העתק למחברתך את המשפט המתאים. (4 נקודות)

- (1) המנהל **הטביע את חותמו** על טופס אישור החופשה.
- (2) מכון התקנים **הטביע את חותמו** על המוצר.
- (3) השחיין **הטביע את חותמו** במים העמוקים.
- (4) האירוע האחרון **הטביע את חותמו** על חייו.

10. א. ההגדרה המתאימה ביותר היא הגדרה ב' מס'  
 ב. ההגדרה המתאימה ביותר היא הגדרה ב' מס'  
 1 (המסומנת באדום).  
 3 (המסומנת בצהוב).

מילון ההווה

**הַטְבָּעָה** [נ]; הטבעות (שם הפעולה של מטביע) קביעת צורה עליידי לחץ של דפוס; הריגה או השמדה עליידי השקעה במים; יציקת מטבעות «טבע»

מילון אבר-שושן

א. **הַטְבָּעָה** [נ] א. טבע, הטביע] טביע, השקעה בתוך מים ער כְּדֵי טְבִיעָה: הַטְבָּעָה סְפִינֹת עַל יָדֵי צוּלְלָת. טוֹרְפָדוּ לַהֲטָבֵעַת אֲנִיּוֹת מְלֻחָמָה. – [הַטְבָּעָה, הַטְבָּעוֹת, הַטְבָּעוֹתִי] ב. **הַטְבָּעָה** [נ] ב. טבע, הטביע] 1. קביעת אופיית או צורות בולטות או שקועות: "הפּוֹרְקָן יְעוֹמֵד הִיא הַרְקָע, הַמְצָע. סֵדוֹן הַהַטְבָּעָה" (קלצקן. כתבים 152). הַטְבָּעַת סִמְלֵי הַמְדִינָה עַל מַטְבָּעוֹת. 2. יציקת מטבעות. 3. תְּהִלָּה לְשֵׁבוֹ בְּעַל חַיִּים שְׁעָמָה זֶה נוֹלֵד נִקְשֵׁר לְיָמֹת הַרְאִשׁוֹנָה שֶׁהוּא רוֹאֶה. – [הַטְבָּעָה, הַטְבָּעוֹת, הַטְבָּעוֹתִי]

ג.

| מילון ההווה            | אבן שושן  |                       |
|------------------------|---|-----------------------|
| מין, שורש, נטיית הרבים | מין, שורש, נטיות (סמיכות יחיד, רבים, סמיכות רבים) | <b>פרטים דקדוקיים</b> |
| פוליסמיה               | הומונימיה   | <b>אופן הצגת הערך</b> |

12. א. "פניהם של **שועי הארץ** הוטבעו על השטרות". (שורה 3)

מה פירוש הביטוי "שועי הארץ" על פי ההקשר במאמר?

העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (2 נקודות)

(1) מצילי הארץ

(2) ילידי הארץ

(3) מלכים קדומים

(4) אנשים מכובדים

ב. "ה**נפקת הכסף** הזה נעשתה בלחץ זמן". (שורה 48)

מה פירוש הביטוי "הנפקת הכסף" על פי ההקשר במאמר?

העתק למחברתך את התשובה הנכונה. (2 נקודות)

(1) ייצור הכסף.

(2) הפקדת הכסף.

(3) גריסה של הכסף.

(4) הורדת ערך הכסף.

13. בפסקה א במאמר נזכרות המילים **גאתה ודעכה**.

לפניך חמישה זוגות מילים. העתק למחברתך את הזוגות שהיחס בין המילים בהם הוא

כמו היחס בין המילים גאתה – דעכה. (3 נקודות)

מאבד – מוצא

הוטבע – הוחתם

ערך – שווי

קפדנית – רשלנית

תרשים – איור



שם המספר (5 נקודות)

14. בכל אחד מהמשפטים א-ג בחר בצורה הנכונה של שם המספר, והעתק אותה למחברתך (כולל הניקוד). (3 נקודות)

א. המאמר נכתב **עֶשְׂרִים וְשָׁנִים** / עֶשְׂרִים וְשָׁתַיִם ביולי 2007.

ב. בעמוד **שְׁלוֹשׁ** / שְׁלוֹשָׁה כתוב כי את המטבעות הראשונים בארץ הטביעו במפעל לייצור סכומים.

ג. בסניף הדואר התגלו **תִּשְׁעָה** / תִּשְׁעַ שטרות מזויפים.

15. לפניך משפט ובו מספר מודגש. כתוב את המספר במילים. (2 נקודות)  
בשנת תש"ח הטביעו בירושלים 42,650 מטבעות.

**ארבעים ושנים אלף שש מאות וחמישים מטבעות**

/המשך בעמוד 10/

## פרק ג – תחביר ומערכת הצורות (24 נקודות)

בפרק זה שמונה שאלות: ארבע מתחום התחביר (16-19) וארבע מתחום מערכת הצורות (20-23).  
ענה על ארבע שאלות בלבד. תוכל לבחור אותן מתחום התחביר או מתחום מערכת הצורות או משני התחומים, כרצונך (לכל שאלה – 6 נקודות).

### תחביר

16. א. לפניך קטע הלקוח מכתבה שפורסמה בעיתון, ובו מודגשת המילה **שטרות** ארבע פעמים. ליד כל מילה מודגשת מצוין מספר.  
העתק למחברתך את המספרים (1)-(4), וציין מהו התפקיד התחבירי של המילה המודגשת בכל אחת מהפעמים.  
את התפקידים בחר רק מהרשימה שלפניך:  
נושא, נושא, משלים שם (לוואי), משלים פועל.  
בבנק ישראל נערכים לקראת החדרת **שטרות**<sup>(1)</sup> מפלסטיק למחזור הכספים. עד כה נוסו **שטרות**<sup>(2)</sup> מחוג זה בהצלחה רבה בשלוש מדינות בעולם. מדינות אלה החליפו את **שטרות**<sup>(3)</sup> הנייר שלהן בשטרות מפלסטיק. מדינות אחרות החליפו חלק משטרות הנייר ב**שטרות**<sup>(3)</sup> מפלסטיק, ואזרחיהן מרוצים מאוד מהכסף החדש.

ב. לפניך משפט:

**הציבור ביקש, הציבור יקבל.** (שורה 9 במאמר)

ציין מהו הקשר הלוגי במשפט זה. **כתוב** את המשפט מחדש, וכלול בו מילת קישור

שתבטא קשר לוגי זה.

**קשר לוגי: סיבה ותוצאה**  
**הציבור ביקש, ולכן הוא יקבל.**



17. לפניך ארבעה משפטים, IV-I.

- I. כותב המאמר מציין **כ** 80% מהציבור תומכים בביטול המטבע של חמש אגורות. - **מורכב**
- II. בנק ישראל יבטל את המטבע של חמש אגורות, **כי** ייצורו עולה שש-עשרה אגורות. - **מורכב**
- III. שווי המטבעות בתקופה המודרנית נקבע על פי החלטה של הבנק המרכזי. - **פשוט**
- IV. **בשנות התשעים המציאו האוסטרלים שטר מפלסטיק, והיום כבר משתמשות בו יותר מעשרים מדינות.** - **איחוי**

- א. העתק למחברתך את ארבעת המשפטים, וליד כל משפט ציין את סוגו התחבירי: פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).
- אם המשפט הוא משפט מורכב – **תחם** את הפסוקית או הפסוקיות, אם המשפט הוא משפט איחוי (מחובר) – **תחם** את האיברים.
- ב. במשפטים I ו-II מופיעה מילת הקישור "כי". באיזה מהמשפטים מילת הקישור הזאת מבטאת קשר של סיבה ותוצאה? **משפט II**

18. א. לפניך שני משפטים II-I.

- I. **בנק ישראל דואג לחדש גם את מלאי המטבעות.**
  - II. **גם בנק ישראל דואג לחדש את מלאי המטבעות.**
- הסבר את ההבדל במשמעות בין שני המשפטים, הנובע משינוי מקומה של המילה "גם".
- ב. שרים בישיבת הממשלה: "לא נסכים לביטול המטבע של חמש אגורות עד שנבחן עניין זה בשיתוף עם ארגוני הצרכנים". כתוב משפט זה בדיבור עקיף, כפי שכתב עשוי היה לדווח עליו במהדורת חדשות.

18. א. **במשפט I: גם מתייחסת למלאי המטבעות.**

**הבנק יחדש גם את מלאי המטבעות וגם מלאי של דברים אחרים.**

**במשפט II: גם מתייחסת לבנק ישראל.**

**גם בנק ישראל וגם גורמים אחרים דואגים לחדש את מלאי המטבעות.**

18. ב. שרים בישיבת הממשלה הכריזו/מסרו/הודיעו שלא יסכימו לביטול המטבע של חמש אג'

**עד שיבחנו עניין זה בשיתוף עם ארגוני הצרכנים.**

19. א. לפניך משפט:

בנק ישראל מטביע מוטיבים ממטבעות יהודיים עתיקים על מטבעות חדשים

**שהוא מנפיק. - מורכב הוא=נושא**

- העתק למחברתך את המשפט, וציין את סוגו התחבירי: פשוט, מורכב, איחוי (מחובר).
  - אם המשפט הוא משפט מורכב – תחם את הפסוקית או הפסוקיות;
  - אם המשפט הוא משפט איחוי (מחובר) – תחם את האיברים.
  - ציין את התפקיד התחבירי של המילה המודגשת בקו.
- ב. לפניך משפט מן המאמר, ואחריו מוצעות שתי דרכים לניתוח התחבירי, אך רק אחת מהן נכונה.
- העתק למחברתך את הדרך הנכונה לניתוח המשפט.
- בימים אלה מייצר בנק ישראל מטבע חדש בשווי של שני שקלים.

| משלים פועל          |                 | נושא      | נשוא  | משלים פועל |
|---------------------|-----------------|-----------|-------|------------|
| משלים שם (לואי)     | משלים שם (לואי) | בנק ישראל | מייצר | בימים אלה  |
| בשווי של שני שקלים. | חדש             |           |       |            |
|                     | מטבע            |           |       |            |

I.

| משלים פועל          | נושא            | משלים פועל | נשוא  | משלים פועל |
|---------------------|-----------------|------------|-------|------------|
| בשווי של שני שקלים. | משלים שם (לואי) | בנק ישראל  | מייצר | בימים אלה  |
|                     | חדש             |            |       |            |
|                     | מטבע            |            |       |            |

II.

**מערכת הצורות**

20. לפניך טבלה, ובה פעלים מודגשים.

העתק למחברתך את הטבלה, והשלם בה את הפרטים החסרים במשבצות הלבנות בלבד.

| שם הפועל<br>באותו בניין | שם הפועל     | בניין        | שורש           | הפועל  |    |
|-------------------------|--------------|--------------|----------------|--|----|
|                         |              | <b>התפעל</b> | <b>ש-ד-ל</b>   | מומחים <b>מְשַׁדְּלִים</b><br>למצוא פתרונות לזיוף.         | א. |
| <b>אפיון</b>            | <b>לאפין</b> | <b>פיעל</b>  | <b>א-פ-י-נ</b> | חריצים קטנים <b>אֶפְּיְנוּ</b><br>את המטבעות הישנים.       | ב. |
| <b>התכה</b>             | <b>להתיך</b> | <b>הפעיל</b> | <b>נ-ת-כ</b>   | בבנק ישראל <b>מְתִיכִים</b><br>מטבעות שהוצאו מן<br>המחזור. | ג. |
|                         |              | <b>הופעל</b> | <b>י-צ-ג</b>   | בתרשים <b>מְצַגִּים</b> שלבי<br>הייצור של המטבע.           | ד. |
| <b>גיוון</b>            | <b>לגנון</b> | <b>פיעל</b>  | <b>ג-ו-נ</b>   |  | ה. |

21. לפניך משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

- I. מוטיבים ממתבעות עתיקים **יִטְבְּעוּ** על המטבעות גם בעתיד. **הופעל**
- II. החל מהשנה הבאה **יִצְרְרוּ** השטרות שלנו מפולימר. **פועל**
- III. עודפי הכסף המגיעים לבנק **נִסְפְּרִים** ו**נִבְדָּקִים**. **נפעל ; נפעל**

- א. ציין את הבניין של כל פועל מודגש.
- ב. מה המשותף לכל הפעלים המודגשים מבחינת המשמעות של הבניינים? **כולם סבילים**
- ג. לפניך ארבעה פעלים.

מגיעים, **נבלמים**, נכנסים, מסבירים

באיזה פועל משמעות הבניין דומה למשמעות הבניינים של הפעלים במשפטים III-I שבראש השאלה?

22. א. לפניך משפטים, ובהם מילים מודגשות.

- המניע לביטול המטבע הוא **כִּלְכָּלִי**.
- כדי להתמודד עם הזיוף נמצא פתרון **לְצִיּוּתִי**.
- מטביעים על המטבע את הערך ה**כִּסְפִי** שלו במכשיר החתמה.

(1) מה **מְשׁוּתָף** למילים המודגשות מבחינת דרך התצורה? **בסיס + צורן סופי**

(2) מה **מְשׁוּתָף** למילים המודגשות מבחינת חלקי הדיבר? **כולם שמות תואר**

ב. מבין כל ה**סְפָרִים** שדפדפנו בהם ב**סְפָרִיָה** מצאנו **סְפָרוֹן** אחד העוסק

במטבעות עתיקים.

(1) ציין את משמעות הצורן הסופי בכל אחת מן המילים: **סְפָרִים**, **סְפָרוֹן** **הקטנה**

(2) לכל אחת מן המילים **סְפָרִים**, **סְפָרִיָה**, **סְפָרוֹן** קבע אם הצורן הסופי

בה הוא צורן גזירה או צורן נטייה. **ספרים - צורה נטייה**

**ספריה, ספרון - צורן גזירה**

23. א. **מְטַבְּעָה** היא בית חרושת לייצור מטבעות.

לפניך ארבעה שמות נוספים:

**מְתַפְּרָה, מְגַבְּלָה, מְשַׁתְּלָה, מְרַפָּאָה**

(1) מה **מְשׁוּתָף** לארבעת השמות ולשם **מְטַבְּעָה** מבחינת דרך התצורה? **שורש + משקל**

(2) איזה שם מבין חמשת השמות **יוצא דופן** מבחינת המשמעות? **מגבלה**

ב. לפניך רשימה של ארבעה שמות:

**מְטַבֵּעַ, מְחַשֵּׁב, מְגַב, מְפַל**

(1) העתק מהרשימה שתי מילים הזהות זו לזו בגזרה, אך שונות במשקל. **מגב, מפל**

(2) העתק מהרשימה שתי מילים הזהות זו לזו במשקל, אך שונות בגזרה. **מחשב, מגב**

## בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל  
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך